

Navýšení výdajů na obranu ČR v letech 2026-2035 a dopad na státní rozpočet

Česká republika v rámci závazku vůči NATO postupně navýší výdaje na obranu až na 5 % HDP do roku 2035, přičemž 3,5 % má směřovat přímo na výdaje spojené s obranou a 1,5 % by mělo být vynaloženo na investice. V rámci těchto výdajů na obranu a investice jsme si položili dvě otázky. Pokryjí daňové příjmy z extra výdajů na obranu a investice včetně jejich multiplikačního efektu do růstu ekonomiky dodatečné úrokové náklady na obsluhu dluhu, který je s těmito výdaji spojený? Jaký bude dopad na státní rozpočet v období 2026-2035? V krátké studii se zabýváme dopady extra výdajů na obranu a investice, které doplní závazek NATO až do výše 3,5 % HDP (tj. extra výdaje v rozsahu 1,5 % HDP), a dopady výdajů na dodatečné investice do klíčové infrastruktury odpovídající dalším 1,5 % HDP.

Pětiprocentní závazek daný NATO jsme rozdělili na dvě části, abychom co nejpřesněji určili multiplikační efekt vynaložených finančních prostředků. V první části jsme počítali s výdaji na obranu až do výše 3,5 % HDP a ve druhé části se zabýváme výdaji na investice na úrovni 1,5 % HDP. Pro rok 2026 předpokládáme, že **výdaje na obranu dosáhnou 2,2 % HDP**, v roce 2027 počítáme s výdaji 2,4 % HDP a dále analogicky předpokládáme **pozvolný nárůst výdajů až do výše 3 % HDP v roce 2030**. Od roku 2031 v našich výpočtech navyšujeme výdaje na obranu o 0,1 p.b. HDP až na úroveň 3,5 % HDP v roce 2035. Deficit státního rozpočtu prohloubí extra výdaje na obranu určené na výzbroj, personální zdroje, informační technologie a vybavení poprvé v roce 2026. Dodatečných 1,5 % HDP určených **na investice jsme rozložili postupným navyšováním nejprve o 0,2 p.b. do roku 2030** (v tomto roce se výdaje rovnají 1 % HDP) a následně o 0,1 p.b. do roku 2035 (až do výše 1,5 % HDP). V současnosti činí výdaje na obranu 160,8 miliardy Kč, tedy přibližně 2 % HDP. **Veškeré dodatečné prostředky nad tuto úroveň počítáme jako extra výdaje.**

Z důvodů zvýšených výdajů na obranu mohou v budoucnu celkové veřejné výdaje přesáhnout schválené výdajové rámce, ale **ve střednědobém horizontu je třeba zachovat fiskální udržitelnost, a to bez ohledu na tzv. národní výjimku** z fiskálních pravidel EU,¹ která byla v červnu 2025 schválena Radou Evropské unie.

Použití multiplikátoru na dodatečné výdaje na obranu a na investice

Předpokládáme, že veškeré financování dodatečných výdajů na obranu a investice bude plně kryto dluhem, včetně úrokových nákladů. Jako úrokovou sazbu dluhu jsme použili průměrný výnos nově prodaných vládních dluhopisů pro rok 2024 ve výši 3,95 % (dle MFČR). Složenou daňovou kvótu předpokládáme stabilní na úrovni 34,9 % (podíl daňových příjmů k HDP). Růst HDP bez dodatečných výdajů na obranu předpokládáme 2,5 % ročně, přičemž aktuální nominální HDP činí 8 481 mld. Kč. Tento růstový scénář bereme jako baseline (základní scénář bez dodatečných výdajů). Výpočet jsme rozdělili na dvě části – výdaje na obranu (závazek 3,5 % HDP) a výdaje na investice (závazek 1,5 % HDP).

Upozorňujeme však, že uvažujeme pouze extra výdaje na obranu, tj. výdaje ve výši 3 % HDP (1,5 % HDP na obranu + 1,5 % HDP na investice), nikoli celkové výdaje na obranu.

¹ Limit deficitu veřejných financí 3 % HDP, limit veřejného dluhu 60 % HDP a strukturálního schodku ne vyššího než 1,5 % HDP.

1. **Výdaje na obranu ve výši 3,5 % HDP:** Pro výpočet jsme použili multiplikátor s celkovým multiplikačním efektem 1 pro běžné výdaje a investice, které souvisí s výdaji a investicemi přímo do obrany. Hodnotu jsme určili z průměrných hodnot multiplikátorů vynaložených na výdaje na obranu na základě mezinárodních renomovaných studií zabývajících se metaregresní analýzou multiplikačních efektů.² Použili jsme zjednodušený propočet. Předpokládáme, že **polovina vynaložených finančních prostředků bude alokována na běžné výdaje a polovina na investice, přičemž z této části bude 80 % objemu peněz směřovat do importu.** Vycházíme ze situace *ceteris paribus*, tedy že v krátkém období se nebude měnit podíl finančních prostředků vynaložených na běžné výdaje a na investice a že se importní náročnost investic nezmění. Změny jsou časově a finančně náročné, a proto obecně pro zjednodušení předpokládáme, že vytvoření dodatečných výrobních kapacit na území Česka bude rozloženo v čase, a to i za rok 2035, kdy by mohly být využity například volné výrobní kapacity z automobilového průmyslu a kdy by se trh práce adaptoval na strukturální změny v průmyslu.³ Poté by se multiplikátor mohl i zvýšit zásluhou nižší dovozní náročnosti. **Multiplikační efekt dodatečných výdajů na obranu jsme spočítali úhrnem pro celé období od roku 2026 do roku 2035 ve výši 0,6.** To znamená, že každá dodatečně utracená 1 Kč na obranu zvýší HDP o 0,6 Kč. Nízký efekt je zapříčiněn vysokým podílem importu. Na základě multiplikačního efektu předpokládáme, že v roce 2026 vzroste HDP o 2,0612 % (o 2 % aktuální prognóza růstu HDP; o 0,0512 % fiskální impuls vyšších výdajů na obranu z výdajové části multiplikátoru a o 0,01 % z části na investice), v letech 2027 a 2028 předpokládáme za každý rok nárůst o 2,4614 %, od roku 2028 očekáváme každoroční nárůst o 2,561 %. **Při aplikaci multiplikátoru se dodatečné HDP za extra výdaje na obranu úhrnem za období 2026–2035 zvýší o 383 mld. Kč, dodatečné daňové příjmy mohou činit v úhrnu 134 mld. Kč. Pokud by byly výdaje na obranu financovány dluhem, bude rozdíl v zadlužení úhrnem za uvedené období vyšší o 249 mld. Kč a úrokové náklady na financování na dluh se vyšplhají na 50 mld. Kč.**⁴
2. **Výdaje na investice ve výši 1,5 % HDP:** Kromě výdajů na obranu naše studie počítá také s investicemi ve výši 1,5 % HDP. Pro analýzu dopadů těchto investic jsme použili **průměrný multiplikátor na investice ve výši 1,36.**⁵ Předpokládáme investice do silnic, dálnic, vysokorychlostní komunikace, vodního hospodářství a také do kyberbezpečnosti. Multiplikační efekt se projevuje v celé ekonomice, například prostřednictvím zvýšené poptávky po stavebních materiálech, technologiích, službách a vytváření nových pracovních míst. Investice jsou zaměřeny na oblasti s vysokým potenciálem pro ekonomický růst a zlepšení životní úrovně.⁶ Finanční prostředky lze do určité míry čerpat z fondů EU. Rekonstrukce a výstavba nových silnic zlepšuje dopravní dostupnost, snižuje časové náklady na přepravu zboží i osob a podporuje rozvoj regionů. Rozvoj vysokorychlostních železnic zlepší a zrychlí cestování, propojuje regiony a města a snižuje zátěž na silnicích

² Gechert S., What fiscal policy is most effective? A meta-regression analysis, <https://academic.oup.com/oep/article/67/3/553/2362401>

³ Lze se podívat na příklad Švédska. Švédský vývoz zbraní se zvýšil z 3,4 mld. SEK v roce 2002 na 29,4 mld. SEK v roce 2024. <https://www.svenskafreds.se/vad-vi-gor/vapenexport/snabba-fakta-om-vapenexport/> Švédsko je jednou z mála zemí, která je schopna samostatně vyvinout a vyrábět moderní bojové letouny. Bojový letoun JAS 39 Gripen, vyvinutý společností Saab, je vlnkovou lodí švédského leteckého průmyslu a jedním z nejúspěšnějších exportních produktů. Jádrem švédského úspěchu v obranném průmyslu je důraz na inovace a špičkové technologie. Švédsko se trvale řadí mezi světové lídry v oblasti výdajů na výzkum a vývoj. Významná část těchto investic pochází ze soukromého sektoru (až 70 %).

⁴ Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2024, <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/řízení-státního-dluhu/publikace/zprava-o-řízení-státního-dluhu/2024/zprava-o-řízení-státního-dluhu-ceske-republiky-v-r-59026>

⁵ Gechert S., What fiscal policy is most effective? A meta-regression analysis, <https://academic.oup.com/oep/article/67/3/553/2362401>

⁶ Vysokorychlostní železnice, zkvalitnění silnic a dálnic urychlí spojení vesnic s velkými městy, pomůže zkrátit dojezdovou vzdálenost mezi významnými městy (například Praha-Brno). Takto by se pro život mohly zatražovat lokality v regionech, které čelí odlivu mladých lidí. Rychlejší a snadnější spojení s velkými městy může najít část generace Z, která nastupuje na pracovní trh a řeší nedostupnost vlastnického bydlení, levnější nemovitosti v malých městech a na vesnicích, a zároveň pracovat ve větším a vzdálenějším městě. Nevýhodou tohoto modelu je, že vyšší poptávka po nemovitostech v regionech bude tlačit na růst cen.

a dálnicích. Investice do kybernetické bezpečnosti jsou důležité pro ochranu kritické infrastruktury, dat a digitální ekonomiky před kybernetickými útoky. Nicméně i přes kladné stránky výše uvedených investic je výsledný multiplikační efekt poměrně nízký, protože investice mají vyšší importní náročnost. Nejnáročnější složkou na import je kybernetická bezpečnost.⁷ V našich výpočtech předpokládáme importní náročnost ve výši 50 % (*ceteris paribus*). Reálně může být importní náročnost vyšší, protože záleží na použitých materiálech, technologiích a také na mixu investic, které se liší svou importní náročností.⁸ Výsledný multiplikační efekt investic bude v našem případě 0,68. To znamená, že každá koruna investovaná do investic vygeneruje navíc 0,68 Kč. Dle uvedeného multiplikátoru předpokládáme, že v roce 2026 vzroste HDP o 0,0694 %, v letech 2027 a 2028 předpokládáme za každý rok nárůst o 0,4696 %, od roku 2028 nárůst o 0,570 %.

Při aplikaci multiplikátoru se HDP úhrnem za uvedené období zvýší o 433 mld. Kč, daňové příjmy vzrostou navíc o 151 mld. Kč. Pokud by byly výdaje na investice financovány dluhem, bude rozdíl v zadlužení úhrnem za uvedené období vyšší o 251 mld. Kč a úrokové náklady na financování se vyšplhají na 51 mld. Kč.⁹

Dodatečné příjmy a výdaje do státního rozpočtu v mld. Kč (2026–2035)

Multiplikační efekt úhrnem 2026–2035	Výdaje na obranu	Výdaje na investice	Úhrnem
HDP navíc	383	433	816
Daňové příjmy navíc	134	151	285
Rozdíl v zadlužení	249	251	500
Úrokové náklady na financování výdajů na obranu/investice na dluh	50	51	101

Pozn.: Složená daňová kvóta: 34,9 %, průměrný výnos nově prodaných vládních dluhopisů pro rok 2024: 3,95 %, Výdaje na obranu: Multiplikátor ve výši 1 s dovozní náročností investic ve výši 80 %, tj. 0,6 pro celé období 2026–2035. Výdaje na investice: Multiplikátor ve výši 1,36 s dovozní náročností investic ve výši 50 %, tj. 0,68 pro celé období 2026–2035. Celkový multiplikátor je 1,28 (po započítání výše uvedených předpokladů na importní náročnost). Zdroj: Raiffeisenbank, vlastní výpočty

Při aplikaci multiplikátoru se HDP úhrnem za celé období 2026–2035 zvýší o 816 mld. Kč. Celkové extra výdaje na obranu v letech 2026–2035 dosáhnou 500 mld. Kč, z toho 399 mld. Kč připadá na samotné výdaje a 101 mld. Kč, na úroky.

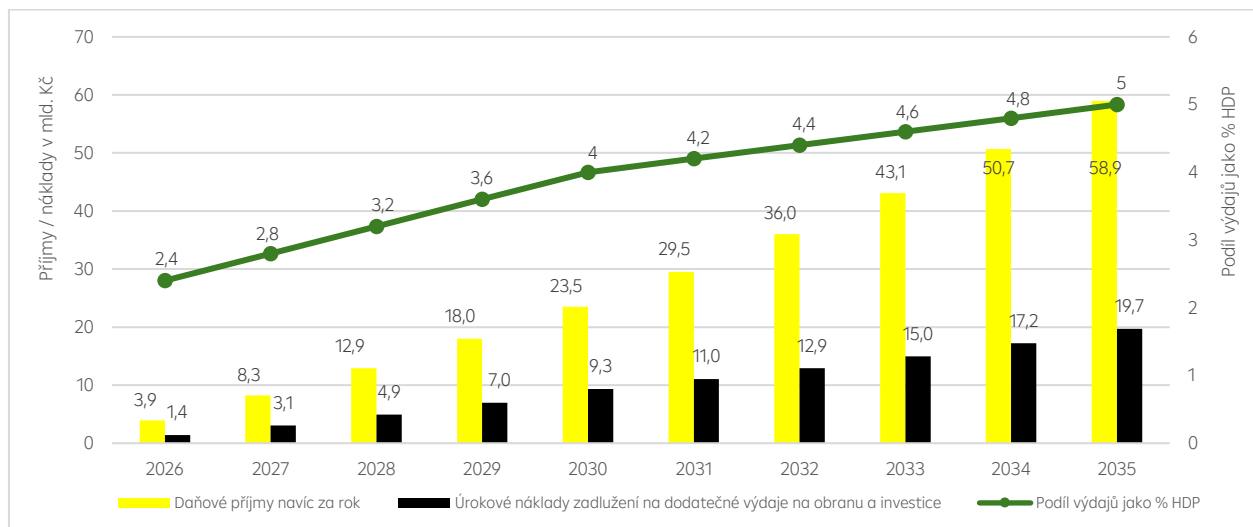
V grafu jsou znázorněny úrokové náklady na zadlužení dodatečných výdajů na obranu a investice a daňové příjmy navíc v letech 2026–2035 v mld. Kč s použitím uvedených multiplikátorů. Do roku 2030 předpokládáme, že se výdaje na obranu budou zvyšovat o 0,2 p.b., stejně tak se budou zvyšovat výdaje na investice (úhrnem navýšení o 0,4 p.b. ročně). Od roku 2031 do roku 2035 předpokládáme, že se extra výdaje na obranu zvýší o 0,1 p.b., stejně se navýší výdaje na investice (úhrnem o 0,2 p.b.). Daňové příjmy pokryjí dodatečné úrokové náklady na obranu a investice ihned od prvního roku, poté rostou výrazně rychlejším tempem než úrokové náklady a o plném krytí úrokových nákladů nemůže být pochyb.

⁷ Odhadovanou importní náročnost pro jednotlivá odvětví je obtížné přesně určit. Podíl dovozu závisí na celkových investičních nákladech, použitém materiálu a technologiích. Dovozní náročnost může být následující: vysokorychlostní železnice 50–70 %, dálnice 20–40 %, vodní hospodářství 30–55 %, kybernetická bezpečnost 80–95 %.

⁸ Při vyšší importní náročnosti bude použit menší multiplikátor, a tedy i příjem z daní bude nižší.

⁹ Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2024, <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/rizeni-statniho-dluhu/publikace/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu/2024/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu-ceske-republiky-v-r-59026>

Graf 1: Úrokové náklady na zadlužení dodatečných výdajů na obranu a investice plus daňové příjmy navíc za rok v mld. Kč s použitím multiplikátoru (2026–2035)

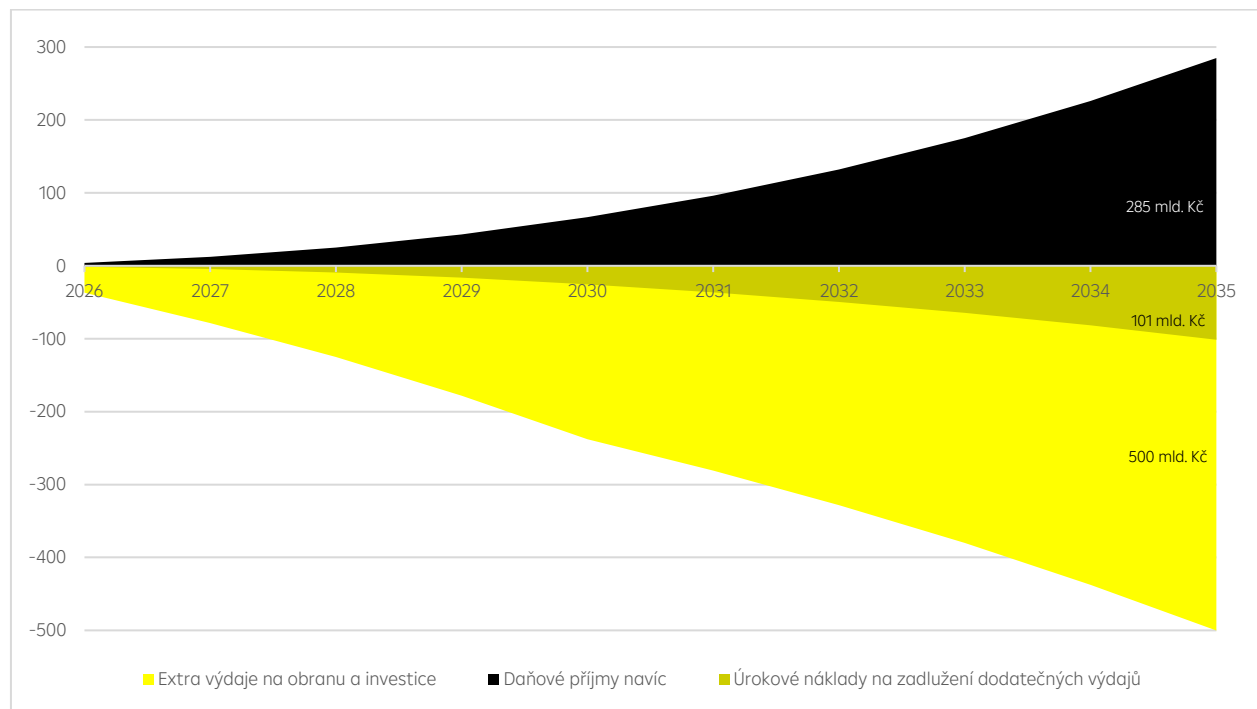
Pozn.: Podíl výdajů jako % HDP je znázorněn úhrnem za extra výdaje na obranu i investice. V roce 2026 je podíl 2,4 % (tzn., 2,2 % za extra výdaje na obranu a 0,2 % za výdaje na investice; 2027 (2,4 % + 0,4 %); 2028 (2,6 % + 0,6 %); 2029 (2,8 % + 0,8 %); 2030 (3,0 % + 1,0 %); 2031 (3,1 % + 1,1 %); 2032 (3,2 % + 1,2 %); 2033 (3,3 % + 1,3 %); 2034 (3,4 % + 1,4 %); 2035 (3,5 % + 1,5 %)

Zdroj: Raiffeisenbank, vlastní výpočty

Zvyšování zadlužení a úrokové náklady

Po roce 2030 se snižuje nárůst dodatečných výdajů na obranu a investice z 0,4 p.b. ročně na 0,2 p.b. ročně. Zároveň však můžeme pozorovat zvyšující se růstovou dynamiku zadlužení dodatečných výdajů, která roste s větším objemem zadlužení. Výdaje na obranu v letech 2026 až 2035 činí úhrnem 500 mld. Kč, z toho přijde 101 mld. Kč na úroky a 399 mld. Kč na samotné výdaje na obranu. Zvýšený fiskální impulz s použitým multiplikátorem vygeneruje úhrnem navíc 285 mld. Kč daňových příjmů.

Graf 2: Extra výdaje na obranu a investice, daňové příjmy navíc a úrokové náklady na dodatečné zadlužení v mld. Kč

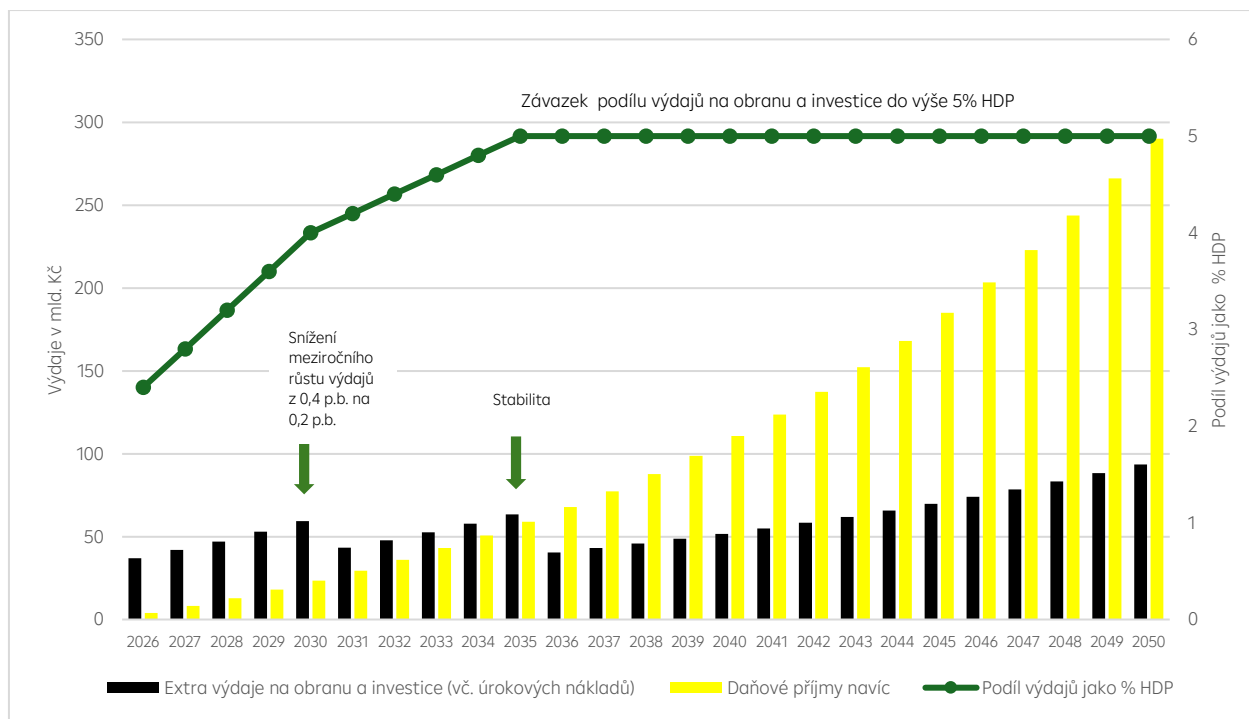

Zdroj: Raiffeisenbank, vlastní výpočty

Dynamika růstu meziročního zadlužení dodatečnými výdaji na obranu a investice se začne po roce 2035 měnit, protože od tohoto roku předpokládáme stabilitu ve výdajích. To znamená, že se bude každý rok na obranu vynakládat 5% podíl HDP. Upozorňujeme, že i v těchto výpočtech uvažujeme pouze extra výdaje na obranu, tj. výdaje ve výši 3 % HDP (1,5 % HDP na obranu + 1,5 % HDP na investice), nikoli celkové výdaje na obranu. Vycházíme ze situace, kdy stát na obranu vydává 2 % HDP a my počítáme pouze s výdaji nad touto hranicí až do výše 5 % HDP. S touto výchozí situací dále srovnáváme dodatečné výdaje, úrokové náklady a daňové příjmy.

Naše výpočty neříkají, že se sníží celkové zadlužení výdajů na obranu a ani, že díky investicím poklesne celkový dluh sektoru vládních institucí. Pouze ilustrují, že za předpokladu chytrých a efektivních investic z dodatečných výdajů na obranu mohou růst daňové příjmy rychleji než úrokové náklady na obsluhu dodatečného zadlužení.

Graf 3: Předpokládaná výše extra výdajů na obranu a investice včetně úrokových nákladů a daňových příjmů v mld. Kč

Zdroj: Raiffeisenbank, vlastní výpočty

Vývoj celkové zadlužení

V 1. čtvrtletí roku 2025 se konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí vyšplhal na 3 539,1 mld. Kč (nárůst o 202 miliard Kč oproti stejnému období v předchozím roce), což je 43,4 % HDP (z cca 43,1 % HDP).¹⁰ V našich výpočtech předpokládáme, že v roce 2025 dosáhne zadlužení 3 752,243 mld. Kč, tedy 44,24 % HDP. Složení dluhu je ovlivněno strukturou financování, převažují střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na domácím trhu (zhruba 3 013 mld. Kč na konci roku 2024), přijaté úvěry od mezinárodních institucí tvoří minoritní část.¹¹

Pokud nedojde k podstatné konsolidaci veřejných financí (např. k reformě daňového systému)¹² a současně k racionalizaci výdajů (především mandatorních výdajů), bude zadlužení narůstat. Český právní rámec pracuje s tzv. dluhovou brzdou (55 % HDP),¹³ která při překročení dluhu aktivuje závažná fiskální omezení.

Tlak na veřejné rozpočty představuje i plánované navyšování výdajů na obranu, avšak není tou největší položkou. Pokud jde o vývoj zadlužení, předpokládáme, že v roce 2026 bude podíl veřejného dluhu na HDP 45,7 %, v roce 2028 dosáhne vrcholu 46,0 %, a poté bude klesat.¹⁴ Bez výdajů na obranu a bez přípravy výstavby

¹⁰ Deficit a dluh vládních institucí - 1. čtvrtletí 2025, 1.7.2025, <https://csu.gov.cz/rychle-informace/deficit-a-dluh-vladnich-instituci-1-ctvrtleti-2025>

¹¹ Struktura a vývoj státního dluhu, 28.2.2025, <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/rizeni-statniho-dluhu/statistiky/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

¹² Např. progresivní zdanění příjmů ze závislé činnosti, adekvátní zdanění OSVČ, řádné zavedení majetkových daní, spotřebních daní, zdanění dávek a důchodů.

¹³ Dluhová brzda je definována v zákoně č. 23/2017 Sb. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Zákon stanoví, že strukturální saldo celkového sektoru vládních institucí nesmí překročit postupně zpřísňované limity (např. v roce 2024 až -2,75 % HDP, v roce 2027 -1,25 % HDP a v roce 2028 -1,0 % HDP). Dluh sektoru vládních institucí (po odečtení rezervních prostředků) by neměl překročit 55 % HDP (dluhová brzda). Pokud ji překročí, zákon automaticky vyžaduje vyrovnané nebo dlouhodobě udržitelné rozpočty všech institucí. Povinnosti se aktivují i pro územní samosprávné celky, které musí např. snížit dluh nejméně o 5 % rozdílu mezi skutečným dluhem a hranicí stanovenou zákonem 60 % jejich příjmů za poslední čtyři roky. In: ČR již zavedla dluhovou brzdou do svého právního systému, 21.5.2019, <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/v-mediich/2019/cr-jiz-zavedla-dluhovou-brzdu-do-sveho-p-35236>

¹⁴ Výdaje na výstavbu dvou nových jaderných bloků v Dukovanech neuvažujeme.

dvou nových jaderných bloků v Dukovanech by se dluh v roce 2026 zvýšil o 150 mld. Kč, při plnění závazku NATO se v roce 2026 navýší o zhruba 185 mld. Kč a roku 2030 se dosáhne přírůstek dluhu svého vrcholu: 200,36 mld. Kč, poté bude mírně klesat, přičemž na tuto část dluhu se vztahuje výjimka z fiskálních pravidel EU (limit deficitu veřejných financí 3 % HDP, limit veřejného dluhu 60 % HDP a strukturálního schodku ne vyššího než 1,5 % HDP).

Naše výpočty jsou pouze hypotetické a nepředpokládají, že by se výrazně změnila současná trajektorie příjmů nebo výdajů státního rozpočtu ve vztahu k HDP, avšak započítávají dodatečné příjmy z daní, které by se vybraly z vyšších výdajů na obranu a investice.

Graf 4: Celkové zadlužení v mld. Kč a podíl zadlužení na HDP v %

Zdroj: Raiffeisenbank, vlastní výpočty

Výdaje na obranu a dopady na ekonomiku

O tom, jaké mají výdaje na obranu dopady na ekonomiku, byla napsána řada studií. Avšak studie často dochází k rozdílným závěrům, ať už na to, jak velký multiplikační efekt na výdaje na obranu použít, nebo na tak na to, jak tyto extra výdaje financovat. Má se za to, že **zvýšené výdaje na obranu mohou vytěsňovat soukromé investice a spotřebu nebo výdaje na jiné veřejné služby** (zdravotnictví, vzdělání, infrastruktura), které by **mohly mít vyšší multiplikační efekt** (The "guns or butter" dilemma).¹⁵ Dle Kiel Institutu **nepanuje shoda na tom, zda vojenské výdaje vytlačují, nebo stimulují soukromý sektor. Konečný efekt závisí na kontextu, včetně reakce centrální banky a zdrojů financování. Téměř 80 % evropských zakázek z obranného průmyslu je dováženo od dodavatelů mimo EU.** Využití dlouhodobých technologických zisků z vojenských výdajů vyžaduje, aby mnohem

¹⁵ Defense spending and the economy, <https://www.mercatus.org/media/49001/download>

větší část evropských obranných výdajů pocházela z Evropy. V evropském kontextu je vhodné využívat politiku „dvojího zdroje“ (kdy vláda uzavírá smlouvy s několika dodavateli na stejný projekt nebo jeho různé části, a tak podpoří hospodářskou soutěž a šíření znalostí) napříč zeměmi, která by měla dodatečný přínos v podobě mezinárodní distribuce znalostí a rovnoměrnějšího rozložení zakázek mezi členské státy EU. **V případě výdajů na obranu v Evropě konzervativní odhad předpokládá, že celoevropský HDP vzroste o 0,9 % až 1,5 %, pokud se výdaje na obranu zvýší ze 2 % na 3,5 % HDP.** Dočasné zvýšení vojenských výdajů o 1 % HDP by mohlo zvýšit dlouhodobou produktivitu o čtvrt procenta v případě, že se bude investovat do výzkumu a vývoje. Pokud by Evropa investovala peníze do výzkumu a vývoje a vyvíjela by novou generaci obranných technologií (stejně jako technologií dvojího užití) doma místo toho, aby je dovážela z USA, mohly by být ekonomické dopady výdajů na obranu vyšší, než je současný multiplikační efekt. Ve střednědobém horizontu by mohly podpořit hospodářský růst.¹⁶

Je na místě ale zdůraznit, že odhady multiplikace výdajů obecně, natož na obranu, nejsou jednotné. Například studie MPRA na sérii dat dokládá, **že vztah mezi vojenskými výdaji a hospodářským růstem je pozitivní až do hranice 2,017 % HDP,**¹⁷ poté výrazně zeslábně. Pokud se průměrné roční vojenské výdaje zvýší o 1 % HDP, průměrný roční hospodářský růst vzroste o 0,067 p.b. v případě, že země vydává méně než 2,017 % HDP na obranu a o 0,008 p.b. v případě, že vydává více než 2,017 % HDP. Pro země mimo NATO je hranice odhadnuta na 3,407 %. U zemí, které jsou členy NATO, je vztah záporný a za hranicí 1,609 % HDP se stává ještě negativnějším. Dle této studie země NATO nemají prospěch ze zvyšování vojenských výdajů. Pokud jsou výdaje nad prahem 1,609 % HDP, ekonomický růst klesne o 0,208 p.b. Studie uzavírá, že členské státy NATO mohou investovat finanční prostředky vhodněji než do armády.¹⁸

Kiel Institut navíc upozorňuje, že **stanovení procentuálních cílů HDP pro vojenské výdaje je kontraproduktivní. Může vést k procyklickým makroekonomickým politikám a demotivovat efektivní zadávání zakázek.** Místo toho by se měla provádět dlouhodobá analýza nákladů a přínosů z hlediska materiálových potřeb a personálních požadavků proti jejich očekávaným fiskálním nákladům a umožnit, aby zadávání zakázek dosáhlo nejvyšší kvality za nejnižší možné náklady.¹⁹

Studie také upozorňují na nelineárnost, tedy na proměnlivost, multiplikátorů v čase. Odhaduje se, že multiplikační efekt výdajů na obranu se pohybuje v rozmezí 0,4 až 0,5 v prvním roce, poté vzroste na 0,6 až 0,7 v dalších letech, a následně se může zvýšit o 0,1 až 0,2 v případě, že jsou výdaje do obrany považovány za trvalé.²⁰ **Výsledky empirické studie ifo** uvádí, že v průmyslové ekonomice dosahuje počáteční multiplikátor výdajů na obranu 0,94, naproti tomu v ekonomice orientované na sektor služeb je multiplikátor spojený s výdaji na obranu 0,76.²¹ V krátkém období může multiplikátor výrazně klesnout pod hodnotu jedna, protože realokace zdrojů na vojenskou výrobu je nákladná. Náklady závisí na počátečních podmínkách, přičemž mezi nejdůležitější patří struktura průmyslu a překážky spojené s realokací kapitálu. Realokace kapitálu z průmyslu do armády je méně nákladná než ze sektoru služeb. Pokud je průmyslová základna velká,

¹⁶ Ethan Ilzetki, Guns and Growth: The Economic Consequences of Defense Buildup, únor 2025, https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/fis-import/7afb0d80-68d0-49ae-8cae-1decc74fd972-Kiel_Report_Ethan.pdf

¹⁷ Průměrně pro všechny sledované země za všechna časová období (zahrnuje členské státy NATO + státy mimo NATO)

¹⁸ Banerjee, Anindya and Karavias, Yiannis and Wang, Lijun, The impact of military spending on economic growth: A threshold regression analysis, 25.5.2023, MPRA Paper No. 124684, https://mpra.ub.uni-muenchen.de/124684/1/MPRA_paper_124684.pdf

¹⁹ Ethan Ilzetki, Guns and Growth: The Economic Consequences of Defense Buildup, únor 2025, https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/fis-import/7afb0d80-68d0-49ae-8cae-1decc74fd972-Kiel_Report_Ethan.pdf

²⁰ Defense spending and the economy, <https://www.mercatus.org/media/49001/download>

²¹ Antonova, Anastasiia Luetticke, Ralph Muller, Gernot J., The Military Multiplier, CESifo Working Paper No. 11882, 2025, https://www.ifo.de/sites/default/files/docbase/docs/cesifo1_wp11882.pdf

disponuje země více množstvím vhodného kapitálu, který lze relativně snadno přeměrovat na vojenské účely, což zvyšuje efektivitu výdajů na obranu.²²

Závěr

Studie se zaměřuje na to, jaké mohou mít dodatečné výdaje na obranu a investice dopad na státní rozpočet a zadlužení státu. Ve výpočtech předpokládáme postupné navyšování výdajů na obranu až do výše 3,5 % HDP v roce 2035 a postupné navyšování výdajů na investice až do výše 1,5 % HDP do roku 2035. Předpokladem pro výpočet je, že financování dodatečných výdajů a úrokových nákladů bude kryto dluhem, úroková sazba zadlužení je 3,95 % (průměrný výnos nově prodaných vládních dluhopisů pro rok 2024), složená daňová kvóta je 34,9 %, růst HDP bez dodatečných výdajů na obranu je 2,5 % ročně, aktuální nominální HDP činí 8 481 mld. Kč. Výdajový multiplikátor pro výdaje na obranu a na běžné výdaje je 1 (polovina výdajů půjde na obranu, polovina na běžné výdaje), importní náročnost je 80 %. V případě výdajů na investice ve výši 1,5 % HDP je importní náročnost 50 % s multiplikátorem 1,36.

Při aplikaci multiplikátoru se HDP úhrnem za celé období 2026–2035 zvýší o 816 mld. Kč. Celkové extra výdaje na obranu v letech 2026–2035 dosáhnou 500 mld. Kč, z toho 399 mld. Kč připadá na samotné výdaje a 101 mld. Kč na úroky. Multiplikační – prorůstový – efekt těchto výdajů by měl přinést navíc téměř 285 mld. Kč daňových příjmů. Při započtení multiplikačních efektů se podle našich výpočtů HDP za období 2026–2035 zvýší úhrnem o 383 mld. Kč zásluhou samotných výdajů na obranu a o 433 mld. Kč díky investicím. Daňové příjmy vzrostou o 134 mld. Kč (obrana) a o 151 mld. Kč (investice). Podle našich propočetů navíc platí, že dodatečné daňové příjmy pokryjí dodatečné úrokové náklady už od prvního roku (tj. i bez prorůstového efektu) a nadále porostou rychleji než dodatečné náklady na obsluhu dluhu! Extra výdaje na obranu a obranné investice by dle našeho modelu neměly samy o sobě zvýšit míru zadlužení – tj. podíl dluhu vlády na HDP. Dodatečné daňové příjmy pokryjí, a to i s rezervou, úrokové náklady na dluh a dodatečně vytvořená přidaná hodnota převyší dluhem financované extra výdaje do obrany.

Vyšší výdaje na obranu a investice sice státní rozpočet zatíží, avšak nepředstavují ten nejpalčivější problém. Negativně na něj budou v budoucnu působit ještě více výdaje související se stárnutím populace (důchody, zdravotnictví). K tomu se připočtou dluhy z minulosti v podobě podfinancovaného vzdělávání a zrušení superhrubé mzdy, které souvisí s poklesem příjmů státního rozpočtu na jedné straně a na straně druhé s absencí snahy tento pokles vyrovnat změnou struktury zdanění více ve prospěch nepřímých daní či omezením výdajů v odpovídající výši. Z našich výpočtů sice vyplývá, že daňové příjmy plynoucí z dodatečných výdajů na obranu a investice, pokryjí úrokové náklady spojené s výdaji na obranu, avšak naše výpočty pracují pouze s dodatečnými výdaji, které převyšují současné výdaje na obranu na úrovni 2 % HDP. Účinná konsolidace na obou stranách rozpočtu je nezbytná, jak i dokazuje strukturální schodek ve výši téměř 2 % HDP.

Rizika spojená s vyšším státním zadlužením jsou přesto vychýlena směrem nahoru.

Helena Horská, Tereza Krček, Martin Kron
Ekonomický výzkum Raiffeisenbank a.s.
economic.research@rb.cz

²² Tamtéž

Zdroje

Antonova, Anastasiia Luettkie, Ralph Muller, Gernot J., The Military Multiplier, CESifo Working Paper No. 11882, 2025, https://www.ifo.de/sites/default/files/docbase/docs/cesifo1_wp11882.pdf

Banerjee, Anindya and Karavias, Yiannis and Wang, Lijun, The impact of military spending on economic growth: A threshold regression analysis, 25.5.2023, MPRA Paper No. 124684, https://mpra.ub.uni-muenchen.de/124684/1/MPRA_paper_124684.pdf

ČSÚ: Deficit a dluh vládních institucí - 1. čtvrtletí 2025, 1.7.2025, <https://csu.gov.cz/rychle-informace/deficit-a-dluh-vladnich-instituci-1-ctvrtleti-2025>

Defense spending and the economy, <https://www.mercatus.org/media/49001/download>

Ethan Ilzetki, Guns and Growth: The Economic Consequences of Defense Buildup, únor 2025, https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/fis-import/7afb0d80-68d0-49ae-8cae-1decc74fd972-Kiel_Report_Ethan.pdf

Gechert S., What fiscal policy is most effective? A meta-regression analysis, <https://academic.oup.com/oep/article/67/3/553/2362401>

MFČR: ČR již zavedla dluhovou brzdu do svého právního systému, 21.5.2019, <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/v-mediich/2019/cr-jiz-zavedla-dluhovou-brzdu-do-sveho-p-35236>

MFČR: Struktura a vývoj státního dluhu, 28.2.2025, <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/rizeni-statniho-dluhu/statistiky/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

MFČR: Zpráva o řízení státního dluhu České republiky v roce 2024, <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/rizeni-statniho-dluhu/publikace/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu/2024/zprava-o-rizeni-statniho-dluhu-ceske-republiky-v-r-59026>

Snabba fakta om vapenexport, in: Svenskafreds, <https://www.svenskafreds.se/vad-vi-gor/vapenexport/snabba-fakta-om-vapenexport/>

Všechny názory, prognózy a informace, včetně investičních doporučení a obchodní idejí, a jakékoliv ostatní údaje obsažené v tomto dokumentu jsou pouze informativní, nezávazné a představují názor Raiffeisenbank a.s. („RB“). Tento dokument nepředstavuje nabídku nákupu nebo prodeje jakéhokoli finančního aktiva nebo jiného finančního instrumentu. Dokument je určen výhradně pro potřeby adresáta a nesmí být kopírován a rozšiřován třetím osobám. RB doporučuje před učiněním jakéhokoli investičního rozhodnutí získání podrobných informací o zamýšlené investici nebo obchodu. RB vypracovala tento dokument s nejvyšší odbornou péčí a v dobré víře, avšak neručí za správnost jeho obsahu ani za jeho úplnost nebo přesnost. RB a RBI obecně zakazuje svým analytikům a osobám reportujícím analytikům být angažováni v cenných papírech či jiných finančních instrumentech jakékoliv společnosti, kterou analytik pokrývá, pokud nabytí těchto finančních nástrojů nebylo předem projednáno s oddělením Compliance RB nebo RBI. RB nenese žádnou odpovědnost za jakékoliv škody nebo ušlý zisk způsobené jakýmkoliv třetím osobám použitím informací a údajů obsažených v tomto dokumentu. Investiční doporučení šířená týmem Ekonomický výzkum a jeho pracovníky, jakož i modelová portfolia, obchodní ideje, názory a prognózy jsou pouze obecné a určené pro veřejnost a nikoli individualizované ani určené pro konkrétní osoby v konkrétní finanční situaci a nejsou tedy službou investičního poradenství ve smyslu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů. Tento dokument není určen pro retailové investory podle pravidel dohledových orgánů Spojeného království a neměl by jim být rozšiřován. Dokument nesmí být rozšiřován nebo distribuován do USA nebo Kanady nebo jejich teritorií; rovněž nesmí být distribuován občanům USA a Kanady. Úplnou informaci podle Nařízení (EU) 596/2014 o zneužívání trhu a Prováděcího nařízení (EU) 2016/958 dle vyhlášky č. 114/2006 Sb., o poctivé prezentaci investičních doporučení, naleznete na webové stránce Raiffeisenbank a.s. v sekci Analýzy – Disclaimer, viz https://investice.rb.cz/fileadmin/files/disclaimer_RBroker.pdf. Dohledovým orgánem pro Raiffeisenbank a.s. je Česká národní banka, Na Příkopě 28, Praha 1.